

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Legatis, De Successionibus Ab Intestato, De Renvnciationibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. LIV. Romana pecuniaria, seu legati de Benedellis. Revocato primo testamento per secundum, an revocata censeatur omnia legata in primo contenta; Vel potiùs aliqua adhuc debeantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74076](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74076)

ff. de fundo instructo, in cuius casu, testator reliquerat Scia fundos instructos cum suis villicis & reliquis colonorum, sub quo legato veniebant omnia, quæ pro patrisfamilias quotidiano usu in fundo erant, & tamen si in codicillis eidem relinquit eodem fundos cum supellectili, pecude, villicis, cum reliquis colonorum, & apotheca, deciditur, quod non debetur amplius, quàm in codicillis contentum est, eo quia per hanc secundam dispositionem cum enumeratione specierum, censetur à prima recessum, & quem textum expendit *Cyriac. lib. 1. obser. cap. 27.*; Quoties enim posterius legatum continet qualem qualè diversitatem à primo, tunc istud censetur in illud transfusum ad text. in *l. cum centum ff. de adm. legatis*, & *l. cum non ad ea ff. de condit. & demonstr. Bellon. jun. conf. 15. num. 16.*

Ponderabam etiam pro præmissorum corroboracione aliquam distantiam temporis inter testamentum & codicillos, ex qua facilius mutatio voluntatis præsumitur *Mantic. de conjectur. lib. 12. tit. 4. num. 10.*, ac alibi eod. tractat. ; Necnon satis considerabilis videbatur causa minuendi, ex eo quod legataria per plures dies virum languentem dereliquisset, & de quo constabat, quod ipse conquestus esset, quæ causa etiam ex sola juris dispositione reputatur sufficiens ad inducendam præsumptam ademptionem ex deductis per *Mantic. de conjectur. lib. 12. tit. 2. nu. 18. in fine*; Concurrente etiã expressa alteratione prioris legati; Tùm in diminutione, dñ ejusdem appartementi duas aulas Antonio in codicillis reliquit; Tùm etiam quia super residuo dictæ uxori relicto, adiecit in codicillis quoddam pœnale præceptum, quod in testamento non continebatur.

Difficultas tamen mea [reflectendo ad veritatem] erat in facto, an scilicet dicta duo membra controversa, granarium, & columbarium, ita connecterent cù dicto superiori appartemento, ut sub ejus generica expressione aliàs venirent, ita ut particularis mentio esset potius expressio ejus, quod tacite inerat, vel è contrà, cum in primo casu stante illo verbo generico *residui* importante universitatem totius appartementi, satis dubitari posset de applicatione theoricæ desumptæ ex dictis iuribus, in quorum casu certa erat diminutio inter unam & alteram speciem; Desuit autem occasio id maturius examinandi.

ROMANA PECUNIARIA, SEU LEGATI

DE BENEDELLIS

PRO

HÆREDIBVS ANTONII
BENEDELLI

CVM

MARINO NATO.

Discursus pro veritate.

Revocato primo testamento per secundum,

an revocata censentur omnia legata in primo contenta; Vcl potius aliqua adhibere debeantur.

SYMMARIUM.

- 1 **F** *Alis so. is.*
- 2 **R** *Resolutio causa.*
- 3 **R** *Revocatio prioris testamenti per posterius procedit etiam in pœnalis dispositionibus.*
- 4 *Sed possunt debere legata prioris testamenti.*
- 5 *Cessante causa ademptionis, cessat ademptio.*
- 6 *Quando legatum censetur impleri in toto.*
- 7 *Quod per secundum testamentum revocatur primum.*
- 8 *Fortius in legatis, quàm in institutione.*
- 9 *Ampliat.*
- 10 *Quando id limitetur.*
- 11 *De confirmacione tacita ex concessione.*
- 12 *Quando dicta confirmacio cessat.*
- 13 *Legata præventivè adimpleta non revocantur.*
- 14 *An legatum liberationis à debito revocari ademptum ob illius extinctionem.*
- 15 *An dispositio valeat, si adest falsa causa.*
- 16 *De eodem.*
- 17 *Quando verba enunciativè prolata à testatore attendantur.*

D I S C. LIV.

Nionius Benedellus, in primo testamento condito de anno 1642, inter quamplura legata, annuatim dedit Marino Nato ejus amanuensis, seu adjutori, suppellectilium domus, ac liberationis à debito scutorum 1500. ex causa nuntii Morti

ti autem proximus de mensis Decembris 1642, prævia dicti testamenti, omniumque illarum dispositionum revocatione, aliud condidit testamentum, in quo declaravit se in dicto penultimo testamento quamplura legata diversis personis fecisse, quæ ex eo, quod vivens adimpleverat, non renovavit, sed revocabat, atque ad tres vel quatuor dies postnatis interim quibusdam codicillis, obijt, nec comperto, quod dictus Marinus erat hæredes, pulcherrimus debitor in feutis 1630., illum hæredes pulcherrimus coram A.C., à quo sententiam condemnationis obtinuerunt, sed introducta causa appellacionis in *Rota coram Arguelles sub die 11. Martij 1650.* prodijt resolutio super dictæ sententiæ inmutacione ex capite injustitiæ pro rata scutorum 1500. stante liberatione in priori testamento ut supra relicta, non attempta ejusdem testamenti, & adrogatorum in eo contentorum revocatione per posterius; Licet enim regula sit, ut ex posteriore testamento, præcedens, omniaque in eo contenta ex illa juris dispositione quamvis expressa revocata non accederet, corrumpat, ad text. in *§. sed et si prioris instit. quib. mod. testam. infirmantur* cum tribus notis concordantibus, multo magis accedens revocatione expressa, quod magis communiter receptum est procedere etiam in legatis, & dispositionibus ad pias causas, rejecta sententia volentis ut in istis specificis & individua mentio requiritur ut in istis specificis & individua mentio requiritur ut in istis specificis & individua mentio requiritur

Nihilominus id procedit, nisi appareat, quod diversa fuerit testatoris voluntas, quæ etiã concessionalis, confirmat legata in priori testamento revocata contenta, ad text. in *l. licet Imperator ff. de leg. 1. leg. cum proponatur ff. de leg. 2. Cephal. conf. 79. l. leg. cum proponatur ff. de leg. 2. Cephal. conf. 79. 22. Menoch. conf. 176. n. 3. Afflic. decis. 44. n. 14. conf. 44. n. 14.*

alijs in decisione desuper extensa per *Albergatum* in locum *Arguelles* interim defuncti susceptum, & sub eius nomine decisio edita est.

Voluntas autem prædicta defumebatur ex ratione in posteriore testamento adjecta, circa non renovationem, sed revocationem legatorum, quia scilicet per ipsum viventem impleta, & satisfacta erant, unde propterea proceditur cum dilemmate, quod Aut testator intellexit implevisse istud legatum tanquam liberationis operantis ipso iure, atque non exigentis aliud implementum positivum, & tunc plana est voluntas; Aut id non intellexit, & tunc tanquam ex cessante dicta ratione ponderata tanquam causa finali revocandi, illud non venit sub dicta revocatione, ex regula, ut cessante ademptio- nis causa, cessare quoque debeat ademptio ad text. in l. finali ff. de hered. instit. glos. in §. sed & si quis verb. ex pressum instit. quib. mod. testam. infirmen- tur cum concordantibus apud *Menoch. conf. 857. num. 9. Ronit. conf. 35. num. 4. lib. 2.*

Inclinatur autem in priorem partem dilemmatis, quod scilicet intellexisset dictum legatum, ita impletum, seu satisfactum esse, ponderata particu- lari affectione testatoris erga legatarium, unde propterea verisimile est, quod quemadmodum reliqua omnia legata facta alijs minus dilectis vivens implevit, ita istud sic impletum esse intellexerit; Constituendo etiam fundamentum in aliquibus testibus deponentibus pluries audivisse à testatore quod Marino donaverat scuta 1500., quæ est eadem summa dicto legato correspondens, cui verbum donare adhuc congruit; Tùm quia legatum est donatio à defuncto relicta, ab hærede præstan- da; Tùm etiam quia adimplendo in vita, magis donasse, quam legasse censetur, ut liquet ex dicta de- cisione.

In hoc statu hæredes, ad effectum deliberandi, an cedere, vel prosequi deberent, seu ad concor- diam devenire, me tunc circa susceptæ professionis initia, ut potè minus occupatum, & atque in majori studiorum fervore constitutum, ut Curie consue- tudo est requisierunt, ut pro veritate indagarem, an fundamenta decisionis prædictæ subsisterent, necne, stante præsertim, quod in contrarium judi- catum fuerat per Prælatum magnæ estimationis, tam quoad doctrinam, quam quoad integritatem; Petendo etiam, ut videretur, nedum super dicti le- gati liberatione, de quo solum agit decisio, sed et- iam super altero legato mobilium domus, in quo legatarius erat actor.

Pro hæredibus contra legatarium in omnibus respondendum censui, innixus principaliter dictæ regulæ, quod per posterius testamentum censetur prius revocatum cum omnibus in eo contentis, quamvis nulla mentio fieret ex superius allegatis cum alijs per *Surd. conf. 350. num. 9. & 414. num. 22. Gratian. discept. 605. num. 11. cum sequen.*; Quin- imò facilior est revocatio legatorum, quam insti- tutionis hæredis, adeo ut stare simul possint, ut in- stitutio per posteriorem dispositionem ut potè mi- nus solemnem, vel aliàs defectivam non remaneat revocata, & tamen revocata sint legata, ut post *Barr. Bald. & alios Surd. conf. 320. num. 11.* cum alijs apud *Rot. in Reggion. bonorum 23. Januarij 1647. coram Corrado §. & demum*, ubi quod etiam ex actu nul- lo, minus que solemni probatur ademptio.

Dictaque regula procedit, quamvis testator in posteriori testamento unum ex legatis in priori contentis expressè revocaverit, alijs sub silentio involutis, non enim exinde resultat argumentum à contrario sensu super confirmatione eorum, quæ

Card. de Luca de Legat.

revocata non sunt, quoniam illa si non revocantur ex facto hominis, dicuntur revocata ex facto legis *Castrenf. in l. hæredes palam §. si quid ff. de testam. Mantie. de conseq. lib. 12. tit. 1. numer. 36. Surd. dicto conf. 350. num. 9. Gratian. dicta discept. 605. num. 11. & sequen.*, unde propterea quoties non urgeant conjectura vel adminicula suadentia diversam testantis voluntatem, quæ totum facit, atque per le- gatarium probanda est, fundata remanet hæredis intentio.

Ista autem vera theoretica ita constituta, totus punctus erat, an constaret necne de dicta contraria voluntate limitationis productiva, de qua in præ- senti dicebam non constare, quoniam *Cephal. conf. 73. & Menoch. conf. 176.* cū quibus proceditur in decisi- one, & quibus observabā addi posse eundem *Cephal. conf. 74. Narram* in eodem casu consententē *conf. 483. & seq. & conf. 527.* eundemque *Menoch. conf. 857.* loquuntur in casu, quo testator expressè declarasset nolle in totum prius testamentum revocare, sed tantum in aliquibus partibus reformare, & in reli- quis confirmare, tunc enim quia satis in iure dubitari, potest de potestate ita disponedi, cum paganus decedere non possit cum duobus testamentis, idcir- cò ad hoc obiectum removendum, voluntas testa- toris super confirmatione, ac subsistētia contentor- um in priori testamento, in hoc operativa rema- net, ut ea, quæ revocata esse noluit, censeantur im- plicitè de novo disposita in posteriore, ex quo vali- ditatè obtineant, & sic iure confirmantis potius quàm confirmati, adeo ut prius testamentum, in partibus non revocatis, habeatur tanquam pars, seu codicil- lus ultimi, ut probatur per eosdem, & per *Surd. conf. 230. plenè Alzog. ad. conf. 78. & 79. lib. 1.*

In præsentī autem nulla accedebat expressa vo- luntas approbativa contentorum in priori testa- mento, idcirco dicebam, quod non versaremur in casu dictarum auctoritatum, quæ propterea direc- tè ad rem facere non videbantur.

Et quamvis superius allegata glos. in §. sed & si quis verb. expressè instit. quib. mod. testam. infirmen- tur, cui innititur *Menoch. dicto conf. 176. num. 3. & conf. 857. sub num. 9.* firmet, ut etiam ex tacita, & conjecturata voluntate, dicta confirmatio resulta- re possit; Nihilominus adhuc observabam, ut nimium de hoc fundamento dubitari posset; Tùm quia dicta glos. ita simpliciter intellecta, minus vera videtur propter exemplum ab eadem adductum, in quo se restringit ad falsitatem causæ, ut observat *Cyriac. contro. 168. num. 45.* ubi in specie illam re- fellit, firmando antecederet *num. 40. & sequen.*, ut ad tollendam legalem revocationem primi ex secundo resultantem, requiratur voluntas expressa, [super cuius tamen assumpti veritate nihil firman- dum censui]; Tùm etiam quia tam glos. quam *Me- noch.* loquuntur, ubi agatur de revocatione tacita à sola legis dispositione resultante ob præsumptam testatoris voluntatē, quoniam tunc voluntas præ- sumpta cum alia præsumptione tolli potest, ut bene *idem Menoch. dicto conf. 176. sub numer. 3. verf. quo- circa, & conf. 857. sub num. 9.* ideoque posita dicta- rum auctoritatum veritate, cessabat earum applica- tio ad casum.

Præterea posito etiam, quod tacita, & conjectu- ralis voluntas in proposito sufficeret; Adhuc tamè non assiltebat factum, ex cuius circumstantijs con- trarium potius evidenter probari videbatur, quoniam per eosdem testes à legatario inductos probabatur, quod testator illo intermedio tempore in- ter primum, & secundum testamentum, præfato le- gatario donaverat diversis vicibus scuta 3. m., & ultrà

ultra, undè propterea rectè verificabatur causa, seu ratio implementi per ipsum expressa; Quinimò stante hac facti circumstantia dicebà, quod etiam si prius testamentum revocatum non esset, omniaque præmissa cessarent, adhuc non improbabilitèr prætendi posset, ut dicta legata utpotè per ipsum testatorem viventem præventivè impleta amplius non deberentur ex deductis per *Magon. decis. Lucen. 28. Franch. decis. 422. Greg. & adden. decis. 236. & in Romana legatis seu totorum 50. m. 11. Maij 1640. coram Dunozerio inter suas decis. 579. & in eadem 17. Junij 1641. & 1. Junij 1644. coram Cervo, quæ duæ posteriores sunt impressæ decis. 41. & 309. p. 9. rec.; Quidquid enim esset de veritate dicti assumpti super tacita ademptione resultantè abimplemento, quod ex alijs titulis per testatorè factū esset in vita, super quo *Rota in allegatis decisionibus* variavit, ac revera certa, & determinata regula tradi non potest, cum sit quæstio voluntatis; & facti, ex istius particularibus circumstantijs in singulis casibus diversimodè decidenda, nihilominùs in præsentì deducebatur tanquam per argumentum à fortiori, & de hoc habetur particularitèr actum supra disc. 57.*

14 Accedebat etiam considerabilis circumstantia, quod illud debitum, cujus liberatio in primo testamento relicta fuerat, præsupponebatur de tempore secundi in majori parte exactum, ita ut dicta sententia condemnatoria esset pro debito contracto ex alia causa, undè intrare poterat inspectio, an per subsequitam exactiorem conseretur ademptum legatum liberationis, quamvis primum testamentum non esset revocatum ex deductis per *Mansic. de conject. lib. 12. tit. 2. numer. 19. Gratian. discept. 257. cum alijs supra disc. 48.*

Motivum autem falsæ causæ adjectæ in revocatione legatorum, seu istius causæ cessatio in controversis legatis, nequè videbatur considerabile, quoniam ea, quæ in hujusmodi terminis dicuntur per DD., procedunt ubi testator ignorat, quod 15 causa allegata esset falsa, tunc enim ratione erroris excluditur voluntas; Secus autem, ubi ipse benè sciat, an ea sit vera necnè; Puta quia agatur de re consistente in facto proprio, ut in præsentì; Tunc enim dispositio valet nõ obstante causæ fallitate ad *text. in l. demonstratio §. 1. ff. de condit. & demonstr. cum concordantibus per Mantie. de conject. lib. 6. tit. 14. post nu. 15. Capyc. Latr. consult. 85. num. finali.*

Item considerabam, ut tunc ea, quæ dicuntur de falsa causa adimendi, locum habeant, quando agitur de ademptione legatorum contentorum in testamento valido, & non revocato, adeo ut principalis inspectio consistat in ipsa ademptione, qua cessante, legatum subsisteret, ac deberetur jure suo tanquam contentum in testamento, seu alia dispositione valida, adeo ut consideretur cessatio ademptionis tanquam remotio obstaculi, seu impedimenti in eare, quæ alias non impedita, marte suo procederet; Ubi verò testamentum, seu alia principalis dispositio non subsistit, undè propterea, etiam si nulla legatorum ademptio, vel alia mentio fieret, illa corrueret, tunc intrare non videntur argumenta super superflua expressione eorū, quæ jam de jure inerant, sed legatario habèti contra se regulam, incumbit onus probandi diversam voluntatem, ob quam à dicta regula recedatur, Neque occasione istius disputationis, inspectis auctoritatibus in dicta decisione allegatis, ac alijs, quæ per Scribentes pro legatario deducebantur, comperiebam quod adesset auctoritas, quæ istos terminos percutiat.

Hinc ponderabam, quod non bene in eadem decisione ponderarentur testes ad id indicati, licet singulares, ac alii in persona, & dicto debitorum utpotè solum deservientes pro declaratione voluntatis ambigua voluntatis, quoniam postea cessatio omnium legatorum, quæ in testamento revocato continentur, adeo ut eorum aliqua subsistere oporteat tanquam novam voluntatem, quæ tota, ac efficaciam recipiat à secundo testamento, quoque virtualitèr, ac implicite id continet decretum, quoties id per testes faciendum est, cum agatur de probando novam voluntatem, requiritur numerus sollemnis juxta receptam distinctionem, de qua scripsit *sub tit. de testamentis*; Ac etiam quæ in rebus incidenter, & enunciative prolatis per testamentum fieri non potest solidum fundamentum, quia probata sunt in ipso actu ordinandi ultimum testamentum validum, seu post illud ordinatum; Scilicet si antea, cum tunc proferri poterant præsupposito, quod effectum sortum deest primum testamentum, ut apud *Capyc. Latr. consult. 143. num. 40. & sequen. de Marini. tit. 1. num. 11. numer. 23. Burati. decis. 616. num. 11.*

Quid autem sequutum sit, incertum videtur, cum amplius de controversia actum non habuerit; Puto autem, quod concordia cum testamento, seu quod per alios defensores tractata sit.

A VENIENEN LEGATI

P R O

DOMO CHARITATIS, SEV ELEEMOSYNA GENERALI AVENIENEN.

C V M

IOANNE BAPTISTA.

Responsam pro veritate.

An, & quando per alienationem relligiosam ab iplo testatore post testamentum factam, resultet legatis ademptio, necnè.

S Y M M A R I V M.

- 1 **F** Alti serios.
- 2 Quomodo ista quæstio decidenda sit.
- 3 Unde resultet decisionum diversitas.
- 4 De modo judicandi, vel conclusionis missive.
- 5 De eodem de quo num. 2.
- 6 Traditur regula, seu theoretica generalis cum finitione casuum.
- 7 Illa cessat ex diversa voluntate.
- 8 De circumstantijs probantibus ademptionem.
- 9 De eodem, & an legatum fructuum sit ademptum, si fructus, & minus.
- 10 Quod dari possit perpetua alienatio fructuum, ne alienatione ipsius rei.
- 11 Qualitas testatoris est nimium consideranda, si liberatus, vel alliberatus.
- 12 De modo interpretandi legatum magis fructuum heredis, quam legatarij, & contra.

DISC.

De L. U. O.
de
testamen
et cat.
9VI
9